

KECZER GABRIELLA*

FELSŐOKTATÁS KÍNÁBAN 1.: IRÁNYVÁLTÁSOK ÉS REFORMOK KONFUCIUSZTÓL A TÖMEGOKTATÁSIG

HIGHER EDUCATION IN CHINA 1.: DIRECTIONS AND REFORMS FROM CONFUCIUS TO MASS EDUCATION

ABSTRACT

In a series of studies I analyse the past and present of Chinese higher education. The topic may be justified by the fact that up to now no comprehensive study has been published in Hungary about the long way China went along from the darkest years of communism to nowadays marketized, privatized, internationalized education. In this initial paper I summarize the changes in the directions in higher education policy from the beginning to the mass education of the 21st century. After giving a snapshot of the ancient roots and the middle ages, I give a detailed picture of the Mao-era when higher education was almost demolished in the frame of the so called Cultural Revolution. Then I give an account of the different reforms aiming to restore Chinese higher education after Mao Ce-tung. Finally I present the enormous extension of the system that made Chinese higher education the largest in the world. I build my analysis on international literature and statistical data.

1. Bevezetés

Három részből álló tanulmány-sorozatomban a kínai felsőoktatás múltját és jelenét mutatom be. A témaválasztást indokolja, hogy Magyarországon eddig nem jelent meg átfogó tanulmány arról a rendkívül hosszú útról, amelyet Kína járt be a kommunizmus legsötétebb éveitől a jelenlegi piacosított, privatizált és nemzetköziesített felsőoktatásig. Jelen első tanulmányban bemutatom a felsőoktatás-politika irányváltásait a kezdetektől a 21. század tömegoktatásáig. Elemzésemet nemzetközi szakirodalom és statisztikai adatok alapján végeztem el.

2. A felsőoktatás gyökerei Kínában

Az első felsőiskola időszámításunk előtt jött létre Kínában a Zhou Dinasztia uralkodása idején (i. e. 771–221). A Tang Dinasztia alatt (i. e. 618–907) már több felsőiskola is működött, például a Tai Xue, amit gyakran „egyetemnek” fordítanak. Ezek Konfuciusz munkáit használták tananyagként. Szakiskolák is léteztek orvosi, jogi, irodalmi, kalligráfiai, matematikai, vallási profillal. Ezek az intézmények természetesen csak az uralkodói családok gyermekeinek biztosítottak oktatást. A középkorban az európai egyetemekhez hasonló magánakadémiák alakultak, amelyek kezdetben csak könyvtárként működtek, majd oktatási és kutatási tevékenységgel is bővült a profiljuk. Ilyen volt például a Yuelu (976), a Bailudong (940) vagy a Suiyang Akadémia (1009). Ezekben az intézményekben az arisztokrácia gyermekei tanulhattak.¹

* Dr. habil. Keczer Gabriella docens – Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar.

Az első nyugat-orientált, modern egyetemek 19. század végi létrejöttétől – Tianjin (1895), Shanghai (1896), Zhejiang (1897), Peking (1898) – a kommunizmus időszakig a kínai felsőoktatás folyamatosan fejlődött. („Kína” alatt a továbbiakban a kontinentális Kínát értem. Taiwan, illetve a Kínai Népköztársaság részét képező két, úgynevezett különleges igazgatású terület, Hong Kong és Makao jogrendje és felsőoktatása eltér a kontinentális Kínától.) A Kínai Népköztársaság 1949-es megalakulásáig 227 felsőoktatási intézmény jött létre, köztük 55 széles oktatási spektrumú tudományegyetem.² Ez az intézményrendszer, bár a középkori egyetemeknél szélesebb társadalmi merítéssel működött, természetesen nem biztosíthatta a továbbtanulás lehetőségét az ekkor már több mint 500 milliós népesség nagy részének. 1949-ig ez a fejlődés a nyugati modellnek megfelelően ment végbe. A Kínai Népköztársaság megalakulása után azonban a kínai felsőoktatás elszakadt a nyugati világtól és a szovjet modell felé fordult.³

3. A kínai felsőoktatás a Mao Ce-tung korszakban

Mao Ce-tung 1949-től 1976-ig volt a kínai kommunista párt és az ország vezetője. Ebben az időszakban a felsőoktatás a tervgazdasági rendszer része volt és kizárólag a termelési szektor emberi erőforrás szükségletének kielégítésére irányult.⁴ A felsőoktatási intézményrendszer reorganizációja az 1950-es évek elején zajlott le a szovjet modellnek megfelelően, szovjet szakemberek bevonásával. Az egyetemeket széttagolták, egyetlen tudományterülettel – például irodalom, vasút, mezőgazdaság, orvostudomány – foglalkozó intézményekké alakították. E területeken belül is erősen specializált szakokon lehetett tanulni, a gépész hallgatók egy adott intézményben például csak kohászati gépészetből szerezhettek diplomát.⁵ Mennyiségi szempontból a felsőoktatás a korszak elején jelentősen zsugorodott: a tudományegyetemek száma 13-ra csökkent, és különösen a társadalomtudományokban drámaian visszaesett az egyetemi férőhelyek száma.⁶ Az egyetemek kizárólag oktatással foglalkoztak, a kutatóhálózat a Kínai Tudományos Akadémia égisze alatt működött a felsőoktatástól teljesen függetlenül.⁷

Ebben az időszakban a felsőoktatás irányításában is a központosított modellt valósították meg. A centralizáció keretében a központi kormányzat hatásköre volt:

- az alapfinanszírozás biztosítása;
- a felvehető hallgatói létszám meghatározása minden intézményre;
- az alkalmazottak kinevezésének jóváhagyása a magasabb beosztásokba;
- az új képzési programok engedélyezése;
- a hallgatók elhelyezésének koordinálása.⁸

Utóbbival kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a végzett hallgatók munkahelyét az Állami Tervbizottság jelölte ki, a fiataloknak ebbe semmilyen beleszólásuk nem volt.⁹ Általános volt az a gyakorlat, hogy a hallgatókat a lakóhelyüktől igen távoli területekre rendelték.¹⁰

A kormányzat az egyetemek napi működésébe is beavatkozott, az adminisztratív kérdésektől a hallgató-toborzáson át az oktatott szakok, tantervek és tananyagok meghatározásáig. A döntésekre a kommunista párt is jelentős befolyást gyakorolt. Az egyetemeknek sem adminisztratív, sem akadémiai autonómiája nem volt. A felsőoktatási intézmények finanszírozása kizárólag állami forrásból történt. Magán-felsőoktatási intézményt nem lehetett létrehozni.¹¹

Ezt követően az úgynevezett Nagy Ugrás politikája (1958–1962), amely az erőteljes iparosítás miatt a világtörténelem egyik legnagyobb éhínségéhez vezetett, paradox módon

a felsőoktatást, legalábbis mennyiségi szempontból kedvezően érintette. 1958–1960 között a felsőoktatási intézmények száma 229-ről 1289-re emelkedett az iparosítás, a mezőgazdaság modernizációja és a politikai mobilizáció érdekében. Ezt a bővülést azonban még a kommunista párt is túlzottnak ítélte, ezért a *Kiigazítás* időszakában, 1963-ban az egyetemek számát ismét jelentősen csökkentették. 1957–1963 között az ezer lakosra jutó hallgatók száma 0,68-ról 0,93-ra emelkedett, amely szakértők szerint a fejlett országokhoz képest még így is 50 éves lemaradást jelentett.¹²

A *Kulturális Forradalom* (1966–1976) megbénította az oktatási rendszert. Egyes szakértők úgy fogalmazzák, hogy a korszak intézkedései „a formális oktatás megsemmisítéséhez vezettek, egy egész generációt hagyva képzettség nélkül”.¹³ 1966 és 1969 között nem vettek fel hallgatókat a felsőoktatásba, és 1971 és 1976 között is igen alacsony volt az elsőévesek száma. Ennek következtében a Mao utáni időszakban a felsőoktatásból sokáig hiányzott egy teljes oktatói generáció, évtizedekre eltorzítva az oktatói gárda korösszetételét. A beiskolázási létszámok az 1949-es szint alá süllyedtek, a felvételi vizsgát eltörölték; az egyetemre történő bejutás ajánlás, a diplomaszerezés politikai kritériumok alapján volt lehetséges.¹⁴ A fentiek következtében olyan komoly hiány alakult ki megfelelően képzett munkaerőből, hogy a Mao Ce-tung utáni időszakban, a gazdasági növekedés biztosítása érdekében a felsőoktatási rendszer alapvető átalakítását határozták el.¹⁵

4. Reformok a Mao utáni korszakban

A felsőoktatás újjászervezése az 1970-es évek végén kezdődött az ország modernizációjának keretében. A felsőoktatásban való részvétel ekkor drámaian alacsony volt, a lakosságnak csak a 0,03%-a tanult tovább.¹⁶ Deng Xiaoping (1976–1989) tudásalapú felvételi vizsgarendszert (*gaokao*) vezetett be, és a beiskolázási létszámok emelkedni kezdtek.¹⁷ 1983-ban a piacgazdaságra való gyorsabb áttérés érdekében meghirdették az oktatás reformját „Az oktatás átalakítása és fejlesztése” címmel, melynek célja „az oktatást a modernizáció, a külvilág és a jövő felé fordítani”.¹⁸ Az egyre növekvő hallgatói létszám miatt a felsőoktatási intézményrendszer is gyorsan bővült, különösen a 80-as évektől, amikor engedélyezték, sőt ösztönözték a magánintézmények létrehozását – lásd a 3.3. alfejezetet. Fontos lépés volt az egyetemi diploma- és tudományos fokozatszerzésről szóló rendelkezés, amely rögzítette a bachelor és mester diplomából és doktori fokozatból álló rendszert.¹⁹ (A bachelor képzés Kínában 4, néhány tudományterületen – például orvosi, mérnöki – 5 éves. A mester képzés 2–3, a doktori 3–5 éves.)²⁰

Zhu Rongji (1998–2002) kiterjesztette az oktatási reformot. Szakértők szerint az 1998-ban meghirdetett „Cselekvési terv az oktatás megerősítésére a 21. századra” és az azt kiegészítő „Határozat az oktatási reform elmélyítéséről és minőség-orientált oktatási rendszer kialakításáról” című 1999-es párthatározat indukálta az első alapvető változást a Mao idejében kialakított felsőoktatási rendszerben. Ezek a dokumentumok a felsőoktatásra vonatkozóan a következőket tűzték ki célul:

- a felsőoktatást erőteljesen fejleszteni kell annak érdekében, hogy 2000-ben az érintett korosztály 11%-a továbbtanuljon;
- 2010-re a felsőoktatási részvételi arány érje el a 15%-ot;
- olyan nemzeti elit-egyetemeket kell létrehozni, amelyek a maguk területén világvezetőknek számítanak.²¹

A felsőoktatás mélyrehatóbb átalakítását és intenzív bővítését az ebbe szükségessé, hogy a képzett munkaerő hiánya továbbra is az ország fejlődésének legnagyobb akadályá

volt. 1999-ben a kínai munkavállalóknak csak 3,8%-a rendelkezett felsőfokú végzettséggel, 11,9%-a felsőbb középiskolát, 39,9%-a alsó középiskolát, 33,3%-a általános iskolát végzett és 11 százalékuk analfabéta volt. A több mint 1000 hagyományos egyetem és főiskola között egy sem volt, amelyik nemzetközi viszonylatban is elismert intézménynek számított. A kínai felsőoktatásból egyetlen Nobel-díjas tudós sem került ki, miközben a kivándorolt vagy a külföldön született kínai származású tudósok közül többen megkapták a tudományos elismerést. A felsőoktatás hatékonyságát csökkentette a széttagolt irányítási és intézményrendszer. Az egyetemek 20 különböző minisztérium alá tartoztak, a felsőoktatási intézmények száma pedig a reform előtt (1994) megközelítette a 2500-at, miközben a hallgatói létszám még viszonylag alacsony volt. Így az átlagos hallgatói létszám intézményenként csak körülbelül 2000 volt. Ezzel összefüggésben széles spektrumú egyetem, valódi universitas nem létezett; az intézmények csak egy-egy szűk tudományterületen oktattak.²²

A felsőoktatás reformja tehát elengedhetetlen volt. Li Yao és szerzőtársai kiemelik, hogy míg más alacsony jövedelemtermelő képességű országok, például India az alap- és középfokú oktatás fejlesztését helyezték középpontba, addig Kínában a felsőoktatás átalakításával és bővítésével kívánták elősegíteni a gazdasági-társadalmi fejlődést.²³ (Az erre utaló mutató az egy főre jutó bruttó nemzeti jövedelem. Kína 2001-ig tartozott az alacsony jövedelmű országok közé a Világbank besorolása szerint. (2009-ig az alacsony-közepes jövedelemkategóriába, azóta a felső-közepes kategóriába tartozik – mint Magyarország. A legmagasabb kategóriába kerüléshez meg kellene dupláznia az egy főre jutó nemzeti jövedelmét.)²⁴ A dokumentumok és az események elemzésével megállapíthatjuk, hogy az átalakulás legfontosabb elemei a decentralizáció, a piacosítás, a privatizáció és a nemzetközi nyitás voltak. Ezekkel a jelentésekkel a kínai felsőoktatásról szóló tanulmány-sorozat második részében külön foglalkozom. Az oktatási rendszer reformját a kínai „gazdasági csoda” egyik fontos elemének tartják.²⁵

5. A felsőoktatás mennyiségi bővülése

Napjainkban Kínában több fiatalnak van lehetősége a felsőoktatásban tanulni, mint valaha. A Kulturális Forradalom óta bekövetkezett döbbenetes mértékű változást a következő adatsor mutatja.

1. táblázat. A felsőoktatás mennyiségi növekedése Kínában a Kulturális Forradalomtól napjainkig

Table 1. Extension of higher education in China from the Cultural Revolution till today

	1970	2010/2012
100 ezer lakosra jutó hallgató	13,8	2412,9
felsőfokú végzettségűek aránya	0,84	8,05
beiskolázási arány	0,13	26,7

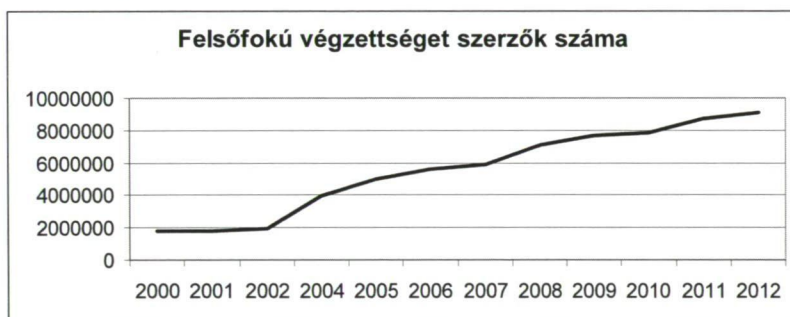
Forrás: A Világbank statisztikai adatbázisa alapján saját szerkesztés

Összehasonlításuképpen: Az ezer lakosra jutó hallgatók száma 2012-ben Magyarországon 3928 fő, az Egyesült Államokban 6828,1 fő; a felsőfokú végzettségűek aránya Magyarországon 21%, az Egyesült Államokban 40,7%; a beiskolázási arány 2012-ben Magyarországon 59,6%, az Egyesült Államokban 95,3%, a világon átlagosan 30,8%, Kelet-Ázsiában átlagosan 28,4%.²⁶ Vagyis a rendkívüli bővülés ellenére a relatív mutatókban még jelentős a különbség a kínai és a fejlett országok felsőoktatása között. Ugyanakkor a rendkívül magas, 1,39 milliárdos népességszám miatt jó néhány tudományterületen már a kínai felsőoktatás „kibocsátása” a legnagyobb a világon.

Mint már említettem, 1979-ben tudásalapú felvételi rendszert vezettek be, és a beiskolázási létszámok emelkedni kezdtek.²⁷ A fejlődésnek két szakasza különíthető el. 1999-ig a fejlődés üteme alacsony volt, azóta azonban a növekedés drámai.²⁸ Ennek oka, hogy az ekkor meghirdetett felsőoktatási reformprogram a korábbi természetes bővülés után a felsőoktatás tudatos fejlesztésébe kezdett.²⁹ 1998–2004 között a beiskolázási létszámok megötszörözödtek,³⁰ 1999 óta a hallgatói létszám évente közel 30%-kal nő.³¹ (Meg kell jegyezni azonban, hogy a szakértők a hallgatói létszám visszaesésével számolnak a közeljövőben, mert a 15–19 éves korcsoport létszáma 17%-kal csökken Kínában 2010 és 2015 között az „egy gyerek politika” következtében, ami 18 millióval kevesebb potenciális hallgatót jelent.) 2006 óta már nem az USA, hanem Kína rendelkezik a világ legnagyobb felsőoktatási rendszerével.³² Jelenleg (2013 május) 879 hagyományos egyetem és főiskola, 287 független főiskola, 1266 junior főiskola működik Kínában.³³

1. ábra. Felsőfokú végzettséget szerzők száma tanévenként Kínában

Figure 1. Number of graduates per year in China

Forrás: UNESCO statisztikai adatbázis alapján saját szerkesztés

A gyerekek iskoláztatása prioritás a kínai családokban.³⁴ A felsőfokú képzés iránti igény annak ellenére hatalmas, hogy a diplomások számának növekedési üteme nagyobb, mint a gazdasági fejlődésé³⁵ és ennek megfelelően nem mindenki talál munkát, valamint, hogy a gyerekek egyetemi tanulmányai igen komoly anyagi terhet rónak a családokra. Ennek oka, hogy az oktatást egyrészt a társadalmi előmenetel eszközeként, másrészt az egyén értékmerőjének tartják. Az iskolázottság nem csak jobb kereseti lehetőséghez, de megfelelőbb házastárshoz is hozzásegíti az embereket. Egy 2001-es felmérésben a válaszadók 90%-a szerette volna, ha a gyermeke továbbtanulna.³⁶ A Kínai Társadalomtudományi Akadémia felmérése szerint a gyerekek oktatásának finanszírozása előrébbvaló a kínai családokban, mint a háztartási kiadások fedezése vagy a nyugdíj. A gyerekek kezdettől fogva hatalmas erőfeszítést tesznek annak érdekében, hogy továbbtanulhassanak. A középiskolások 41%-a a hét minden napján 12 órát tanul.³⁷ A felvételi vizsga meglehetősen nehéz, a jelentkezők és a felvettek száma között nagy a különbség. 2007-ben a jelentkezők fele jutott be a felsőoktatásba, de az elit egyetemekre sokszoros a túljelentkezés. A felvételi vizsga 3 kötelező – matematika, kínai és angol nyelv – és 1 választott tárgyból áll.³⁸ A felsőoktatás egyéni megtérülési rátája is magas Kínában, ezért a családok jó befektetésnek tekintik a diplomaszerezést.³⁹

Az 1980-as évektől az egyetemek és főiskolák gyors bővülése csökkentette a szakadékot az általános továbbtanulási szándék és a lehetőségek között. Volt, hogy egyetlen év alatt – 2010-ről 2011-re – 98 új intézmény jött létre.⁴⁰ Míg 1981-ben a továbbtanulni vágyóknak még csak 2,4%-a jutott be a felsőoktatásba, addig 2002-re ez az arány 52%-ra

emelkedett. 2001-ben eltörölték a családi állapothoz és életkorhoz kapcsolódó felvételi korlátozásokat – korábban a 25 évnél idősebb és házas emberek nem felvételizhettek. Ez megnyitotta a továbbtanulás lehetőségét a felnőttek előtt is.⁴¹ Most a felsőoktatásba történő bejutás egyetlen kritériuma a megfelelő pontszám elérése a nemzeti felvételi vizsgán.⁴² 2012-ben több mint 32,5 millió hallgató volt a kínai felsőoktatásban és több mint 9 millió-an szereztek felsőfokú végzettséget.⁴³ Ezzel Kína egyértelműen belépett a tömeg-felsőoktatási szakaszba.

A felsőoktatás bővüléséről összességében elmondható, hogy a hallgatók száma a népességhez viszonyítva nem magas, és jelentős hányaduk olyan intézményben és képzésben tanul, amelyet például hazánkban nem tekintenének a felsőoktatás részének. A fent részletezett mennyiségi növekedésre tehát a korábbi, rendkívüli elmaradottsághoz viszonyítva és minőségi fenntartásokkal kell tekinteni. Ezzel a tanulmány-sorozat további részeiben foglalkozom.

JEGYZETEK

1. Brandenburg, U., Zhu, J. (2007): Higher education in China in the light of massification and demographic change: Lessons to be learned for Germany. CHE Centrum für Hochschulentwicklung.
2. Gu, J. (2012): Harmonious expansion of China's Higher Education. In: Higher Education, Vol. 63, No. 4. pp. 513–528.; Brandenburg, U., Zhu, J. (2007): Higher education in China in the light of massification and demographic change: Lessons to be learned for Germany. CHE Centrum für Hochschulentwicklung.
3. Xin-Ran, D. (2003): Chinese Higher Education Enters a New Era. In: Academe, Vol. 89. Issue: 6.
4. Mok, K. (2002): Policy of Decentralization and Changing Governance of Higher Education in post-Mao China. In: Public Administration and Development No. 22. pp. 261–273.
5. Xin-Ran, D. (2003): Chinese Higher Education Enters a New Era. In: Academe, Vol. 89. Issue: 6.
6. Brandenburg, U., Zhu, J. (2007): Higher education in China in the light of massification and demographic change: Lessons to be learned for Germany. CHE Centrum für Hochschulentwicklung.
7. Világbank (1996): China: Higher Education Reform. A World Bank Country Report. Washington DC.
8. Mok, K. (2002): Policy of Decentralization and Changing Governance of Higher Education in post-Mao China. In: Public Administration and Development No. 22. pp. 261–273.
9. Cheng, Z., Wang, M., Chen, J. (2014): Urban China in the New Era. Springer, Heilderberg.
10. Világbank (1996): China: Higher Education Reform. A World Bank Country Report. Washington DC.
11. Varghese, N.V., Martin, M. (2013): Governance reforms and university autonomy in Asia. International Institute for Educational Planning (IIEP), Paris, France. pp. 24–27.
12. Brandenburg, U., Zhu, J. (2007): Higher education in China in the light of massification and demographic change: Lessons to be learned for Germany. CHE Centrum für Hochschulentwicklung.
13. Brandenburg, U., Zhu, J. (2007): Higher education in China in the light of massification and demographic change: Lessons to be learned for Germany. CHE Centrum für Hochschulentwicklung. 16. old.
14. Világbank (1996): China: Higher Education Reform. A World Bank Country Report. Washington DC.
15. Mok, K. (2002): Policy of Decentralization and Changing Governance of Higher Education in post-Mao China. In: Public Administration and Development No. 22. pp. 261–273.
16. Brandenburg, U., Zhu, J. (2007): Higher education in China in the light of massification and demographic change: Lessons to be learned for Germany. CHE Centrum für Hochschulentwicklung.

17. Világbank (1996): China: Higher Education Reform. A World Bank Country Report. Washington DC.
18. Zhang, L., Adamson, B. (2011): The new independent higher education institutions in China: Dilemmas and challenges. *Higher Education Quarterly*, 65(3), 251–266. 252. old.
19. Brandenburg, U., Zhu, J. (2007): Higher education in China in the light of massification and demographic change: Lessons to be learned for Germany. CHE Centrum für Hochschulentwicklung.
20. Kínai Oktatási Minisztérium: www.moe.edu.cn. Letöltve 2014. június 20.
21. Li Lixu (2004): China's Higher Education Reform 1998–2003: a Summary. In: *Asia Pacific Education Review* Vol. 5, No. 1. pp. 14–22.
22. Li Lixu (2004): China's Higher Education Reform 1998–2003: a Summary. In: *Asia Pacific Education Review* Vol. 5, No. 1. pp. 14–22.
23. Li Yao, Whalley, J., Zhang, S., Zhao, X. (2008): China's Higher Education Transformation and its Global Implications. In: *The World Economy* vol. 34 No. 4. pp. 516–545.
24. Világbank statisztikai adatbázis: <http://data.worldbank.org/indicator/SE.TER.ENRR>. Letöltve 2014. június 24.
25. Someren, T., Someren-Wang S. (2013): *Innovative China*. Springer, Heilderberg. 37. old.
26. UNESCO statisztikai adatbázis: <http://data.uis.unesco.org/>. Letöltve 2014. július 21.
27. Világbank (1996): China: Higher Education Reform. A World Bank Country Report. Washington DC.
28. Gu, J. (2012): Harmonious expansion of China's Higher Education. In: *Higher Education*, Vol. 63, No. 4. pp. 513–528.; Li Yao, Whalley, J., Zhang, S., Zhao, X. (2008): China's Higher Education Transformation and its Global Implications. In: *The World Economy* vol. 34 No. 4. pp. 516–545.
29. Dong, H., Wan, X. (2012): Higher Education Tuition and Fees in China. In: *Current Issues in Education* Vol. 15, No. 1. pp. 1–10.
30. Brandenburg, U., Zhu, J. (2007): Higher education in China in the light of massification and demographic change: Lessons to be learned for Germany. CHE Centrum für Hochschulentwicklung.
31. Someren, T., Someren-Wang S. (2013): *Innovative China*. Springer, Heilderberg.
32. Gu, J. (2012): Harmonious expansion of China's Higher Education. In: *Higher Education*, Vol. 63, No. 4. pp. 513–528.
33. Kínai Oktatási Minisztérium: www.moe.edu.cn. Letöltve 2014. június 20.
34. Xin-Ran, D. (2003): Chinese Higher Education Enters a New Era. In: *Academe*, Vol. 89. Issue: 6.
35. Li Yao, Whalley, J., Zhang, S., Zhao, X. (2008): China's Higher Education Transformation and its Global Implications. In: *The World Economy* vol. 34 No. 4. pp. 516–545.
36. Zhang, L., Adamson, B. (2011): The new independent higher education institutions in China: Dilemmas and challenges. *Higher Education Quarterly*, 65(3), 251–266. 252. old.
37. Li Yao, Whalley, J., Zhang, S., Zhao, X. (2008): China's Higher Education Transformation and its Global Implications. In: *The World Economy* vol. 34 No. 4. pp. 516–545.
38. Brandenburg, U., Zhu, J. (2007): Higher education in China in the light of massification and demographic change: Lessons to be learned for Germany. CHE Centrum für Hochschulentwicklung.
39. Xiaohao, D. (2004): China's Higher Education Market. Worldbank DIFID-WB Collaboration on Knowledge and Skills in the New Economy. http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/2782001126210664195/16369711126210694253/China_Higher_Education.pdf. Letöltve 2014. június 20.
40. Kínai Oktatási Minisztérium: www.moe.edu.cn. Letöltve 2014. június 20.
41. Xin-Ran, D. (2003): Chinese Higher Education Enters a New Era. In: *Academe*, Vol. 89. Issue: 6.
42. Dong, H., Wan, X. (2012): Higher Education Tuition and Fees in China. In: *Current Issues in Education* Vol. 15, No. 1. pp. 1–10.
43. Világbank statisztikai adatbázis: <http://data.worldbank.org/indicator/SE.TER.ENRR>. Letöltve 2014. június 24. UNESCO statisztikai adatbázis: <http://data.uis.unesco.org/>. Letöltve 2014. július 21.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Brandenburg, U., Zhu, J. (2007): Higher education in China in the light of massification and demographic change: Lessons to be learned for Germany. CHE Centrum für Hochschulentwicklung.
- Cheng, Z., Wang, M., Chen, J. (2014): Urban China in the New Era. Springer, Heilderberg.
- Dong, H., Wan, X. (2012): Higher Education Tuition and Fees in China. In: Current Issues in Education Vol. 15, No. 1. pp. 1–10.
- Gu, J. (2012): Harmonious expansion of China's Higher Education. In: Higher Education, Vol. 63, No. 4. pp. 513–528.
- Li Lixu (2004): China's Higher Education Reform 1998-2003: a Summary. In: Asia Pacific Education Review Vol. 5, No. 1. pp. 14–22.
- Li Yao, Whalley, J., Zhang, S., Zhao, X. (2008): China's Higher Education Transformation and its Global Implications. In: The World Economy vol. 34 No. 4. pp. 516–545.
- Mok, K. (2002): Policy of Decentralization and Changing Governance of Higher Education in post-Mao China. In: Public Administration and Development No. 22. pp. 261–273.
- Somerén, T., Someren-Wang S. (2013): Innovative China. Springer, Heilderberg.
- Varghese, N.V., Martin, M. (2013): Governance reforms and university autonomy in Asia. International Institute for Educational Planning (IIEP), Paris, France. pp. 24–27.
- Világbank (1996): China: Higher Education Reform. A World Bank Country Report. Washington DC.
- Xiaohao, D. (2004): China's Higher Education Market. Worldbank DIFID-WB Collaboration on Knowledge and Skills in the New Economy. http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/2782001126210664195/16369711126210694253/China_Higher_Education.pdf. Letöltve 2014. június 20.
- Xin-Ran, D. (2003): Chinese Higher Education Enters a New Era. In: Academe, Vol. 89. Issue: 6.
- Zhang, L., Adamson, B. (2011): The new independent higher education institutions in China: Dilemmas and challenges. Higher Education Quarterly, 65(3), 251–266.
- Kínai Oktatási Minisztérium: www.moe.edu.cn. Letöltve 2014. június 20.
- UNESCO statisztikai adatbázis: <http://data.uis.unesco.org/>. Letöltve 2014. július 21.
- Világbank statisztikai adatbázis: <http://data.worldbank.org/indicator/SE.TER.ENRR>. Letöltve 2014. június 24.